

ved institusjoner i inn- og utland gir lengde på meritlisten. I loftsetasjen til det gamle Rikshospitalet hadde han sitt rike. Han kom til den nyopprettede hematologiske seksjonen som assistentlege under professor Peter Hjort i 1966, avanserte i gradene og styrte avdelingen med autoritær og faglig, dyktig hånd i nær 30 år. Han får æren av å ha innført moderne behandling av akutt leukemi hos voksne, og han var en glimrende morfolog, med et velutviklet øye for å skille de abnorme blodcellene fra de normale ved blodutstryk. Kunnskapen har han lært bort til utallige kolleger gjennom omfattende kursvirksomhet for studenter og for leger i videre- og etterutdanning.

I en alder av 76 år savner han ikke lege-lisensen.

– Jeg har stor respekt for faget, og har jobbet ved en avdeling med medarbeidere som var minst like gode som meg selv. Leger må holde seg oppdatert hele tiden, det er krevende. Men man kunne gjøre unntak fra lisensreglene ved å la pensjonerte leger ha henvisnings- og forskrivningsrett for seg selv og den aller nærmeste familie, synes han.

Medisinsk språk opptar ham mindre nå, men gløden for språket generelt er like sterk. Han skriver dikt, og han har skrevet grammatikk på vers som han vil gi ut på eget forlag. Boken heter *Ubevisste grammatiske regler*, og er tenkt som et muntret bidrag til opplæring i norsk for elever i videregående skole og ved lærerhøgskoler. Den inneholder 24 vers med enderim om Stavems språklige fascinasjoner: aforismer, lydmalende ord, snøuttrykk, ordsammensetninger. Som verset *Løkkens lov og tallordloven*

Løkkens lov og tallordloven

Løkke fant at fuge-s,
ble tvunget form i treleddsord,
hvor benbrudd ble til lårbensbrudd,
og gangbord ble til svalgangsbord.

Men Løkkens lov har mange unntak,
slik som jettflyformasjon,
og et vårsemesterfag.

Byttes første ord med tall,
får vi s bak midtre ledd,
også i et unntaksfall,
vi får tolvflyformasjon,
og et etsemestersfag.

Tallordloven synes kjent
og den er da kanskje min
tydeligst og riktig fin
i unntaksfall fra Løkke sin.
Tallordlov er treordslov!

– fakta –

– Per Stavem, født i Sortland 1. mars 1926

– Cand. med. Oslo 1952, spesialist indremedisin 1965, blodsykdommer 1986, dr.med. 1964

– Assistentlege, dosent, overlege, professor hematologisk seksjon, Rikshospitalet 1966–95

Etablerte forlag har vært positive til ideen, men ikke villige til å trykke boken.

– Prisen på bøker blir fort høy i forlag med mange ansatte. Med utgivelse på eget forlag kan grammatikkboken kanskje selges til under hundrelappen, håper Stavem. – Dag Gundersen har lest gjennom manus. Kanskje jeg inviterer ham til hagefest med forlags-sjefen, gliser han. – Det herlige med å være pensjonist er at når jeg føler meg kallet, kan jeg skrive til langt på natt i dagevis. – Men kona er ikke min største inspirator, betror han oss lavmælt. – Når jeg vil lese et dikt for henne, svarer hun: Må jeg?

Eventyrlysten

I 1942, bare 16 år gammel, gikk Per Stavem, alene over grensen til Sverige og ble norsk flyktning i Göteborg. Men unggutten var eventyrlysten og ville bli flyger og ble ikke lenge i grannlandet. En julkveld i 1943 svømte han over Göta elv, entret lederen til en leidebåt som lå fortøyd, og ble med som blindpassasjer til Færøyene. Derfra gikk ferden til en interneringsstasjon i London, og drømmen om å komme på vingene ble etter hvert oppfylt. I oktober året etter ble han uteksaminert ved Flyvåpenets flyskole.

– Jeg var jo en barnerumpe, 17 år, og hadde fått flyopplæring i et halvt år allerede før jeg begynte å barbere meg, forteller han. Han var jagerflyger helt frem til 1951, ett år før han var ferdig lege.

Veteranidrettsmann

Per Stavem har hoppet, sprunget og kastet hele sitt voksne liv, og i Flyvåpenet debuterte 18-åringen i konkurranseidrett i øvelsen kulestøt. Han har deltatt i de olympiske leker to ganger. I London 1948 deltok han i tikamp, og ble nummer 11 av 27. Under sommerlekene i Helsinki i 1952 kastet han kule og diskos, og satte norsk rekord i kulestøt med 16,02 meter. Han er to ganger blitt norgesmester i kulestøt, og en gang norgesmester i stille lengde.

I motsetning til de fleste av sine jevnaldrende, som mosjonerer stadig mindre etter fylte 60 år (3), ligger ikke Per Stavem på latsiden. Han er fortsatt med i toppsjiktet i friidrett for norske seniorer. 76-åringen har

sogar økt treningsmengden de siste månedene! Det vil si at han går en halvtimes tid hver formiddag, gjør ca. ti kulestøt og 20 diskoskast daglig, og avslutter døgnetstreningsdyst med 40–50 armhevinger til kvelds.

– Det er bare pusling, men jeg har akkurat samme glede av å trene som i yngre dager. Det er moro å støte og kaste, synes han.

I konkurranse med andre spreke eldre merkes alderen på resultatene.

– Jeg har mistet noe av spensten. Da jeg var 70 år, hoppet jeg 2,62 meter i stille lengde, og var den beste i min aldersgruppe. For ett år siden hoppet jeg 2,17 og ble slått av 15 stykker. Jeg hopper med andre ord nesten 10 cm kortere for hvert år, konstaterer han.

Litt skrantende helse får ta skylden for at årets idrettsesong har vært dårlig. 16 år med diabetes har ødelagt noe av kraften i hælene. Atrieflimmer, som han har hatt av og til siden tidlig i 30-årsalderen, er blitt kronisk, og nye medikamenter har slått uheldig ut ved fysisk anstrengelse. – Etter ett kast løp hjerter helt løpsk, og jeg måtte sette meg ned i ett minutt. Så gjorde jeg et medisinsk eksperiment med meg selv, tok en litt for stor dose Marevan som førte til blødning i låret og inaktivitet, forteller Stavem, som nå har fått både flimmer og trening under kontroll.

– Du var i mange år knyttet til Tidsskriftet. Hva betyr bladet for deg som pensjonert lege?

– Jeg blar gjennom det, men jeg må passe på at jeg ikke erger meg for mye, svarer Per Stavem.

– Ingrid M. Høie, *Tidsskriftet*
ingrid.hoie@tidsskriftet.no

Litteratur

1. Nylenna M. Engelsk syke. *Tidsskr Nor Lægeforen* 1990; 110: 817–8.
2. Gundersen D. S sammensatte ord. *Tidsskr Nor Lægeforen* 1991; 11: 359.
3. Hjort P. Fysisk aktivitet og eldres helse – gå på! *Tidsskr Nor Lægeforen* 2000; 120: 2915–8.